

Yttrande 2017-03-22

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser.hl@regeringskansliet.se

Yttrande över Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1)*

Riksteatern har erbjudits tillfälle att yttra sig om Landsbygdskommitténs slutbetänkande. Riksteatern redovisar nedan sina synpunkter. Riksteatern tar inte ställning till övriga bedömningar och förslag som läggs fram i betänkandet.

Målet som kommittén har formulerat för kulturområdet är likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort. Utredningen konstaterar att geografiskt avstånd är en viktig faktor för att förklara deltagande i kulturaktiviteter. Befolkningen på landsbygder och mindre orter går i lägre utsträckning på teater, klassiska konserter eller konstutställningar jämfört med personer på större tätorter och i städer. För vad utredningen beskriver som relativt lättillgängliga aktiviteter som att sjunga eller spela, skriva, syssla med handarbete, hantverk eller hemslöjd är skillnaderna små mellan de som bor i tätort/stad och på landsbygd. Kommittén refererar till Myndigheten för kulturanalys som varnar för att en fortsatt befolkningskoncentration kan medföra att villkoren för mer glesbefolkade delar av landet kan försämrats. Ett vikande befolkningsunderlag kan leda till att antalet kommersiella och offentliga kulturinstitutioner minskar ytterligare i glesbygdskommuner och mindre tätorter. Riksteatern, med 225 lokala riksteaterföreningar, kan konstatera att dessa ideella föreningar bidrar till att tillgängliggöra scenkonst på små och stora orter över hela landet. Utan dessa och andra organisationer inom det civila samhället skulle tillgången till kultur skilja sig ännu mer mellan stad och landsbygd. Förutsättningarna för att presentera konst och kultur ser idag mycket olika ut. Kommittén behandlar kulturområdet mycket övergripande i betänkandet. Riksteatern ser att konst och kultur är lika viktigt för en levande landsbygd som andra aspekter och föreslår därför att tillgång till konst och kultur vägs in i välfärdsbegreppet i sin helhet, istället för att lyftas ut som idag.

3.1 Hela landet ska kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter

Riksteatern delar kommitténs förslag att alla i hela landet ska ha tillgång till en likvärdig digital infrastruktur. Riksteatern bedömer att målsättningen bör ge förutsättningar för fler att kunna ta del av olika former av konst- och kulturuttryck även digitalt. Målsättningen bör också förbättra förutsättningarna för konstnärliga utövare inom vissa områden och uttryck att vara verksamma över hela landet. Riksteatern vill samtidigt understryka att en likvärdig digital infrastruktur inte innebär likvärdiga förutsättningar att ta del av konst och kultur. Riksteaterns utgångspunkt är att mötet med scenkonst i första hand ska ske genom publika möten (live), där digitala överföringar ska ses som ett komplement för ökad tillgänglighet.

Avseende digital överföring föreslår Riksteatern att regeringen tar fram en modell i syfte att effektivisera samverkan mellan brukare och leverantörer. Riksteatern bedömer att ett sammanhållet regelverk behöver tas fram.

6.7.1 Kulturen behöver bli mer tillgänglig i landsbygderna

Statens kulturråd ges i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder.

Myndigheten för kulturanalys ges i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i kulturaktiviteter i Sveriges landsbygder. Kulturanalys ska utifrån sin analys ge förslag på åtgärder för att stärka kulturdeltagandet i landsbygderna. Kulturanalys ska genomföra sitt uppdrag i dialog med aktörer inom kultursektorn.

Riksteatern bedömer att utredningens separata hantering av och förslag inom kulturområdet inte kommer att bidra till att målsättningen om likvärdig tillgång till kultur uppnås. Långa avstånd och mindre publikunderlag kan ge ökade kostnader för både kommuner, arrangörer på landsbygden men också för kulturaktörerna. Riksteatern saknar den aspekten i utredningen, men ställer sig positiv till förslagen om fördjupad analys av fördelning av statliga bidrag inom kulturområdet och dess effekter. Här bör både verksamheter inom och medel till kultursamverkansmodellen ingå, så väl som sådana som inte omfattas av modellen. För att ge en helhetsbild menar Riksteatern att också övriga myndigheter inom kultursektorn som fördelar statliga stöd bör få uppdrag att redovisa hur dessa arbetar för att göra kultur tillgänglig på landsbygd, men också Riksteatern och övriga nationella institutioner.

Riksteatern menar dock samtidigt att det redan i viss utsträckning finns underlag om fördelning och effekter, exempelvis i Myndigheten för kulturanalys kulturvaneundersökningar, som utredningen också nämner. Det underlaget bör användas i fortsatt utvecklingsarbete.

6.4.1 Det kommunala utjämningssystemet bör anpassas till ändrade förhållanden

Regeringen lägger fram förslag med syfte att anpassa det kommunala utjämningssystemet till ändrade förutsättningar samt gör en översyn av statsbidragen till kommunerna.

Riksteatern som nationell institution med uppdrag att turnera över hela landet kan konstatera att förutsättningarna för att arrangera scenkonst ser mycket olika ut i olika delar av landet, delvis beroende på ekonomiska villkor. Riksteatern som folkrörelse med 225 riksteaterföreningar arrangerar genom ett stort ideellt engagemang professionell scenkonst, men även det ideella engagemanget kräver lokala ekonomiska satsningar. Riksteatern ser att konst och kultur är lika viktigt för en levande landsbygd som andra aspekter och föreslår därför att tillgång till konst och kultur vägs in i välfärdsbegreppet i sin helhet, istället för att lyftas ut som idag. Utöver det så ställer sig Riksteatern positiv till utredningens förslag om att det parallellt med utredningen av det

kommunala utjämningsystemet görs en översyn av de specialdestinerade statsbidragen till förmån för mer generella bidrag. Ökade möjligheter till lokala prioriteringar av statsbidragen skulle ge kommuner möjlighet att själva välja att satsa på invånarnas tillgång till konst och kultur på ett annat sätt än idag.

8.1.2 Konsekvenserna för landsbygderna bör beskrivas i regeringens gemensamma beredning av propositioner och andra regeringsbeslut

En särskild landsbygdsbedömning av konsekvenserna för landsbygderna av regeringens beslut införs.

Kommittén har valt ut ett antal områden den menar är av särskild betydelse för landsbygdernas utveckling. Områdena bedöms beröra flera departement och vara tvärsektoriella i sin karaktär. Följande områden har definierats: näringsliv och företagande, infrastruktur och bredband, kompetensförsörjning, samhällsplanering och bostadsförsörjning, offentlig och kommersiell service samt det civila samhället.

Riksteatern anser att kulturområdet bör läggas till förslaget, dels för att det hänger nära samman med flera av de övriga områdena som definierats, men också för att det, som kommittén belyser, råder stor skillnad mellan i vilken utsträckning invånarna i tätort/stad och på landsbygd tar del av vissa konst- och kulturuttryck. Riksteatern menar att ett tillägg av kulturområdet ligger i linje med utredningens målsättning för kulturområdet, likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort.

8.1.6 En tydligare reglering av den statliga styrningen av landsbygdspolitiken

Statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutveckling regleras i särskild förordning.

Riksteatern ställer sig positiv till att Kulturrådet definierats som part i förslaget om att Jordbruksverket ska främja och samordna ett antal utpekade myndigheters arbete med de nationella målen för landsbygdspolitiken. Kulturrådet är, som ordförande i Samverkansrådet, en central part inom kulturområdet med stor inblick i utveckling av och tillgång till de olika konst- och kulturområdena.

8.1.5 Landsbygdsdelegationer inrättas i länen

I varje län inrättas en strategisk och operativ samordningsfunktion, benämnd landsbygdsdelegation. Inom ramen för länsstyrelsernas samordningsuppdrag ska landsbygdsdelegationerna i länet samordna de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken.

Riksteatern vill understryka vikten av tillgång till konst och kultur för en positiv utveckling av landsbygden. Riksteatern föreslår därför att kulturområdet ska finnas representerat i en sådan strategisk och operativ samordningsfunktion, genom statlig aktör eller landsting/region som genom kultursamverkansmodellen har ansvar för att arbeta för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen.

9.3 Överväganden och förslag för att främja det civila samhällets roll i landsbygdsutveckling

Riksteatern delar kommitténs bedömning att civilsamhället bidrar till lokal utveckling och orters attraktivitet. Riksteatern anser dock att också föreningar som inte utgör del av studieförbunden ska beaktas vid kommande satsningar och utvecklingsarbete.

Inom kulturområdet skapar ideella föreningar möten för invånare med olika erfarenheter och bakgrunder med konst och kultur och bidrar därigenom samtidigt till ett engagemang för invånarna och ortens attraktionskraft. Riksteatern består av 225 lokala riksteaterföreningar runt om i landet. I flera fall är föreningen den part på orten som gör att professionell scenkonst finns tillgänglig för invånarna. Den ideella föreningen är den part som medverkar till att minska det geografiska avstånd som Myndigheten för kulturanalys bedömer vara en starkt avgörande variabel för i vilken utsträckning invånare tar del av scenkonst. Utan dessa föreningar hade de geografiska avstånden till scenkonsten varit ännu större. Det är mot den bakgrunden viktigt att dessa arrangörer har förutsättningar, både i form av långsiktig finansiering och tillgång till samlingslokaler, att bedriva verksamhet och presentera scenkonst av olika typer av aktörer i en lokal kontext.

Avseende förslaget om att utvidga överenskommelsen med civilsamhällets organisationer vill Riksteatern föreslå att erfarenheter och kompetens från Överenskommelsekansliet tas i beaktande vid kommande utvecklingsarbete.

Det är Riksteaterns uppfattning att konst- och kulturområdet utgör en naturlig del av ett hållbart samhälle. Riksteatern vill därför understryka betydelsen av att offentlig sektor i arbetet för landsbygdsutveckling, tar del av den kunskap och kompetens som representanter för civilsamhällesorganisationer inom kulturområdet har byggt upp och beaktar den roll det ideella engagemanget, konsten och kulturen spelar för social hållbarhet. Mot den bakgrunden bör konst- och kultur ingå som område i dialoger och överenskommelser som syftar till att utveckla kunskap om landsbygdsutveckling.

Norsborg 2017-03-22

Magnus Aspegren, vd